

38

Besluit van 20 december 1990, houdende wijziging van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-l.b.o., het Besluit staatsexamens v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o. 1978 en van een aantal inrichtingsbesluiten in verband met de invoering van een aantal nieuwe examenvakken

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, mede namens Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij van 15 mei 1990, nr. 89C14 403/3183, centrale directie Wetgeving en Juridische Zaken;

Gelet op de artikelen 20, eerste lid, 22, 29 en 60 van de Wet op het voortgezet onderwijs (Stb. 1986, 552) en artikel II van de Wet van 10 maart 1982 (Stb. 1982, 196);

Gehoord de Onderwijsraad (advies van 17 maart 1988, nr. OR 2A/1177S, en advies van 28 oktober 1988, nr. OR/1325S);

De Raad van State gehoord (advies van 3 september 1990, nr. W05.90.0213);

Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, mede namens Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij van 12 december 1990, nr. 90086330/3183, centrale directie Wetgeving en Juridische Zaken;

Hebben goedgevonden en verstaan:

ARTIKEL I

Het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-l.b.o. (Stb. 1989, 327)¹ wordt gewijzigd als volgt:

A

In artikel 1 wordt in de begripsomschrijvingen van eindexamen en deeleindexamen «11 tot en met 29» vervangen door:

11 tot en met 29a.

B

In artikel 7 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. In het derde lid wordt de zinsnede: «voor het vak praktijk, dan wel het vak vakvaardigheid» vervangen door:
voor de praktijk technische vakken en de vakken, genoemd in artikel 28, onderdeel b.
2. In het vierde lid wordt de zinsnede «Voor het vak praktijk, dan wel het vak vakvaardigheid» vervangen door:
Voor de praktijk technische vakken en de vakken, genoemd in artikel 28, onderdeel b.

C

In artikel 8 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. In het tweede lid wordt «11 tot en met 29» vervangen door:
11 tot en met 29a.
2. In het vierde lid worden de volgende wijzigingen aangebracht:
 - a. na het woord «kandidaat» wordt ingevoegd:
die eindexamen v.w.o., h.a.v.o. of m.a.v.o. aflegt,
 - b. het woord «muziek» vervalt.
3. Het vijfde lid wordt vernummerd tot zesde lid.
4. Ingevoegd wordt een nieuw lid, luidende:
5. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid mag de kandidaat die eindexamen aflegt uit de vakken Franse taal en letterkunde, Franse taal, Duitse taal en letterkunde, Duitse taal, Engelse taal en letterkunde, Engelse taal, Friese taal en letterkunde, Friese taal, Spaanse taal en letterkunde, Spaanse taal, Russische taal en letterkunde, Turkse taal en letterkunde, Turkse taal, Arabische taal en letterkunde en Arabische taal niet meer dan drie vakken kiezen. Indien de kandidaat eindexamen aflegt in meer dan het in de artikelen 11 tot en met 29a voorgeschreven aantal vakken, is het bepaalde in de vorige volzin niet van toepassing op deze vakken.

D

In artikel 10 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. In het eerste lid, onderdeel a wordt na «handvaardigheid II (textiele werkvormen)» ingevoegd:
filosofie, Spaanse taal en letterkunde, Russische taal en letterkunde, Turkse taal en letterkunde, Arabische taal en letterkunde, maatschappijleer
2. In het eerste lid, onderdeel b wordt:
 - a. «wiskunde» vervangen door: wiskunde A, wiskunde B, en
 - b. na «handvaardigheid II (textiele werkvormen)» ingevoegd:
Spaanse taal en letterkunde, Russische taal en letterkunde, Turkse taal en letterkunde, Arabische taal en letterkunde, maatschappijleer
3. In het eerste lid, onderdeel c wordt na «handvaardigheid II (textiele werkvormen)» ingevoegd:
Spaanse taal, Turkse taal, Arabische taal, maatschappijleer
4. In het eerste lid, onderdeel d, wordt moderne talen vervangen door:
Franse taal, Duitse taal, Engelse taal, Spaanse taal, Arabische taal, Turkse taal

E

De artikelen 11 tot en met 22 worden vervangen door de volgende artikelen:

Artikel 11. Eindexamen dag-gymnasia

Het eindexamen van de dag-gymnasia omvat zeven vakken, te weten:

- a. Nederlandse taal en letterkunde,
- b. één van de vakken Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde,
- c. één van de vakken Latijnse taal en letterkunde, Griekse taal en letterkunde, en
- d. vier nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 10, onderdeel a.

Artikel 12. Eindexamen avond- en dag-avond gymnasia 21 –

Het eindexamen van de avond- en dag-avond gymnasia omvat voor een kandidaat, die in het kalenderjaar waarin hij dit eindexamen aflegt nog niet de leeftijd van 21 jaren bereikt, zeven vakken, te weten:

- a. Nederlandse taal en letterkunde,
- b. één van de vakken Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde,
- c. één van de vakken Latijnse taal en letterkunde, Griekse taal en letterkunde, en
- d. vier nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 10, onderdeel a.

Artikel 13. Eindexamen avond- en dag-avond gymnasia 21 +

Het eindexamen van avond- en dag-avond gymnasia omvat voor een kandidaat die in het kalenderjaar waarin hij dit eindexamen aflegt de leeftijd van 21 jaren bereikt of heeft bereikt, zes vakken, te weten:

- a. Nederlandse taal en letterkunde,
- b. één van de vakken Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, Spaanse taal en letterkunde, Russische taal en letterkunde,
- c. één van de vakken Latijnse taal en letterkunde, Griekse taal en letterkunde, en
- d. drie nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 10, onderdeel a.

Artikel 14. Eindexamen dag-athenea

Het eindexamen van de dag-athenea omvat zeven vakken, te weten:

- a. Nederlandse taal en letterkunde,
- b. één van de vakken Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, en
- c. vijf nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 10, onderdeel a, met uitzondering van de vakken Latijnse taal en letterkunde en Griekse taal en letterkunde.

Artikel 15. Eindexamen avond- en dag-avond athenea 21 –

Het eindexamen van de avond- en dag-avond athenea omvat voor een kandidaat, die in het kalenderjaar waarin hij dit eindexamen aflegt nog niet de leeftijd van 21 jaren bereikt zeven vakken, te weten:

- a. Nederlandse taal en letterkunde,
- b. één van de vakken Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, en
- c. vijf nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 10, onderdeel a, met uitzondering van de vakken Latijnse taal en letterkunde en Griekse taal en letterkunde.

Artikel 16. Eindexamen avond- en dag-avond athenea 21 +

Het eindexamen van de avond- en dag-avond athenea omvat voor een kandidaat, die in het kalenderjaar waarin hij dit eindexamen aflegt de leeftijd van 21 jaren bereikt of heeft bereikt zes vakken, te weten:

- a. Nederlandse taal en letterkunde,
- b. één van de vakken Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, Spaanse taal en letterkunde, Russische taal en letterkunde, en
- c. vier nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 10, onderdeel a, met uitzondering van de vakken Latijnse taal en letterkunde en Griekse taal en letterkunde.

Artikel 17. Eindexamen dag-lycea

Het eindexamen van de dag-lycea omvat zeven vakken, te weten:

- a. Nederlandse taal en letterkunde,
- b. één van de vakken Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, en
- c. vijf nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 10, onderdeel a.

Artikel 18. Eindexamen avond- en dag-avond lycea 21 –

Het eindexamen van de avond- en dag-avond lycea omvat voor een kandidaat, die in het kalenderjaar waarin hij dit eindexamen aflegt nog niet de leeftijd van 21 jaren bereikt zeven vakken, te weten:

- a. Nederlandse taal en letterkunde,
- b. één van de vakken Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, en
- c. vijf nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 10, onderdeel a.

Artikel 19. Eindexamen avond- en dag-avond lycea 21 +

Het eindexamen van de avond- en dag-avond lycea omvat voor een kandidaat, die in het kalenderjaar waarin hij dit eindexamen aflegt de leeftijd van 21 jaren bereikt of heeft bereikt zes vakken, te weten:

- a. Nederlandse taal en letterkunde,
- b. één van de vakken Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, Spaanse taal en letterkunde, Russische taal en letterkunde, en
- c. vier nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 10, onderdeel a.

Artikel 20. Eindexamen dag-h.a.v.o.

Het eindexamen van de dagscholen en afdelingen voor h.a.v.o. omvat zes vakken, te weten:

- a. Nederlandse taal en letterkunde,
- b. één van de vakken Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, en
- c. vier nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 10, onderdeel b.

Artikel 21. Eindexamen avond- en dag-avond h.a.v.o. 21 –

Het eindexamen van de avond- en dag-avondscholen voor h.a.v.o. omvat voor een kandidaat, die in het kalenderjaar waarin hij dit eindexamen aflegt nog niet de leeftijd van 21 jaren bereikt, zes vakken, te weten:

- a. Nederlandse taal en letterkunde,
- b. één van de vakken Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, en
- c. vier nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 10, onderdeel b.

Artikel 21a. Eindexamen avond- en dag-avond h.a.v.o. 21 +

Het eindexamen van de avond- en dag-avondscholen voor h.a.v.o. omvat voor een kandidaat die in het kalenderjaar waarin hij dit eindexamen aflegt de leeftijd van 21 jaren bereikt of heeft bereikt, zes vakken, te weten:

- a. Nederlandse taal en letterkunde,
- b. één van de vakken Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, Spaanse taal en letterkunde, Russische taal en letterkunde, en
- c. vier nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 10, onderdeel b.

Artikel 22. Eindexamen m.a.v.o.

1. Het eindexamen van de scholen voor m.a.v.o. omvat zes vakken, te weten:

- a. Nederlandse taal,
- b. één van de vakken Franse taal, Duitse taal, Engelse taal, Spaanse taal, en
- c. vier nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 10, onderdeel c.

2. Bij het eindexamen van de scholen voor m.a.v.o. worden ten minste drie vakken volgens een D-programma afgelegd.

F

In artikel 23 wordt «eindexamenvak» vervangen door:
eindexamen

G

Artikel 29 komt te luiden:

Artikel 29 Eindexamen individueel beroepsonderwijs

De leerlingen die individueel lager beroepsonderwijs volgen kunnen, in afwijking van het bepaalde in de artikelen 23 tot en met 25a, 26 tot en met 28 onderscheidenlijk 25b, in plaats van het in deze artikelen onder d onderscheidenlijk onder c genoemde eindexamenvak, examen doen in een ander door hen te kiezen eindexamenvak, genoemd in artikel 10, eerste lid, onderdeel d.1° met uitzondering van Nederlandse taal.

H

Artikel 29a wordt voorzien van een opschrift, luidende:

Artikel 29a Eindexamen theoretische richting

I

Artikel 46 wordt gewijzigd als volgt:

1. Het opschrift komt te luiden:

Artikel 46. Centraal examen geschiedenis en staatsinrichting en maatschappijleer

2. In het eerste en derde lid wordt na «geschiedenis en staatsinrichting» telkens ingevoegd:

, onderscheidenlijk maatschappijleer.

J

In artikel 48, tweede lid, wordt «11 tot en met 29» vervangen door: 11 tot en met 29a.

K

In artikel 50, eerste lid, wordt «de artikelen 13, 14, 17, 18, 19, 20, 21 of 22» vervangen door:

de artikelen 12, 13, 15, 16, 18, 19, 21, 21a of 22.

L

In artikel 52 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. In het vierde lid, onderdeel a, wordt «13, 17 of 19» vervangen door: 12, 15, 18, 21 of 22.

2. In het vierde lid, onderdeel b, wordt «14, 18 of 20» vervangen door: 13, 16, 19, 21a of 22.

3. In het vierde lid vervalt onder wijziging van de puntkomma aan het einde van onderdeel b in een punt, onderdeel c.

4. De tweede volzin van het vierde lid komt te luiden:

Indien de kandidaat voor het diploma v.w.o. een certificaat, behaald aan een dagschool overlegt, wordt het diploma v.w.o. slechts uitgereikt, indien hij met gunstig gevolg deeleindexamen heeft afgelegd in een eindexamenvak meer dan krachtens de artikelen 13, 16 of 19 is voorgescreven.

5. In het vijfde lid wordt: «11 tot en met 29» vervangen door: 11 tot en met 29a.

M

In artikel 58, eerste lid, wordt:

1. «15, 16, 17 en 18» vervangen door: 14, 15 en 16, en

2. «twee, vier of vijf vakken» vervangen door: vier of vijf vakken.

N

In de inhoudsopgave wordt de aanduiding van de artikelen 11 tot en met 29 vervangen door:

Artikel 11 Eindexamen dag-gymnasia

Artikel 12 Eindexamen avond- en dag-avond gymnasia 21 –

Artikel 13 Eindexamen avond- en dag-avond gymnasia 21 +

Artikel 14 Eindexamen dag-athenea

Artikel 15 Eindexamen avond- en dag-avond athenea 21 –

Artikel 16 Eindexamen avond- en dag-avond athenea 21 +

Artikel 17 Eindexamen dag-lycea

Artikel 18 Eindexamen avond- en dag-avond lycea 21 –

- Artikel 19 Eindexamen avond- en dag-avond lycea 21 +
- Artikel 20 Eindexamen dag-h.a.v.o.
- Artikel 21 Eindexamen avond- en dag-avond h.a.v.o. 21 –
- Artikel 21a Eindexamen avond- en dag-avond h.a.v.o. 21 +
- Artikel 22 Eindexamen m.a.v.o.
- Artikel 23 Eindexamen bouwtechniek, electrotechniek, motorvoertuig-
gentechiek, installatietechniek, mechanische techniek en grafische
techniek
- Artikel 24 Eindexamen consumptieve techniek
- Artikel 25 Eindexamen verzorging
- Artikel 25a Eindexamen uiterlijke verzorging
- Artikel 25b Eindexamen mode en kleding
- Artikel 26 Eindexamen verkoop
- Artikel 26a Eindexamen administratie
- Artikel 27 Eindexamen commercie
- Artikel 28 Eindexamen land- en tuinbouw, bosbouw en landbouwtech-
nologie
- Artikel 29 Eindexamen individueel beroepsonderwijs
- Artikel 29a Eindexamen theoretische richting

ARTIKEL II

Het Besluit dagscholen v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o. (Stb. 1967, 526)² wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 19 vervalt.

B

In artikel 20 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. De leerlingen van een gymnasium volgen gedurende de cursus ten minste onderwijs in de vakken, vermeld in de onderstaande tabel. In elk van deze vakken of in de groepen van vakken volgen zij in alle leerjaren te zamen wekelijks ten minste het aantal lessen dat in de tabel is aangegeven en ten minste het daarin genoemde aantal studielessen:

Vakken	Aantal lessen per vak of per groep van vakken
Nederlandse taal en letterkunde	16
Latijnse taal en letterkunde	} te zamen 23
Griekse taal en letterkunde	
Franse taal en letterkunde	} te zamen 27
Duitse taal en letterkunde	
Engelse taal en letterkunde	
geschiedenis en staatsinrichting	8
aardrijkskunde	6
maatschappijleer	2
wiskunde	11
natuurkunde	} te zamen 11
scheikunde	
biologie	
muziek	} te zamen 6
tekenen	
handvaardigheid	
lichamelijke oefening	12
studielessen	1

In het vierde leerjaar wordt in ten minste tien eindexamenvakken onderwijs verzorgd. Daarbij wordt het vak wiskunde aangemerkt als één eindexamenvak.

C

De artikelen 21 en 23 komen te vervallen.

D

In artikel 24 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. Het eerste lid wordt vervangen door:

1. De leerlingen van een atheneum volgen gedurende de cursus ten minste onderwijs in de vakken, vermeld in de onderstaande tabel. In elk van deze vakken of in de groepen van vakken volgen zij in alle leerjaren te zamen wekelijks ten minste het aantal lessen dat in de tabel is aangegeven en ten minste het daarin genoemde aantal studielessen:

Vakken	Aantal lessen per vak of per groep van vakken	
Nederlandse taal en letterkunde	18	
Franse taal en letterkunde	9	
Duitse taal en letterkunde	8	} te zamen 31
Engelse taal en letterkunde	8	
geschiedenis en staatsinrichting	8	
aardrijkskunde	6	
maatschappijleer	2	
wiskunde	13	
natuurkunde	4	
scheikunde	2	} te zamen 11
biologie	4	
muziek	1	
tekenen	2	} te zamen 9
handvaardigheid	1	
lichamelijke oefening	12	
studielessen	1	

In het vierde leerjaar wordt in ten minste tien eindexamenvakken onderwijs verzorgd. Daarbij wordt het vak wiskunde aangemerkt als één eindexamenvak.

E

Artikel 25 vervalt.

F

Na artikel 26 wordt een nieuwe paragraaf ingevoegd, luidende:
§ 3a. Lyceum.

Artikel 26a

Aan het lyceum wordt onderwijs gegeven volgens artikel 26b en artikel 26c. De leerlingen hebben de keuze het onderwijs te volgen volgens artikel 26b of volgens artikel 26c.

Artikel 26b

1. De leerlingen van een lyceum volgen gedurende de cursus ten minste onderwijs in de vakken, vermeld in de onderstaande tabel. In elk

van deze vakken of in de groepen van vakken volgen zij in alle leerjaren te zamen wekelijks ten minste het aantal lessen dat in de tabel is aangegeven en ten minste het daarin genoemde aantal studielessen:

Vakken	Aantal lessen per vak of per groep van vakken	
Nederlandse taal en letterkunde	16	
Latijnse taal en letterkunde	}	te zamen 17
Griekse taal en letterkunde		
Franse taal en letterkunde	8	
Duitse taal en letterkunde	7	} te zamen 27
Engelse taal en letterkunde	8	
geschiedenis en staatsinrichting	8	
aardrijkskunde	6	
maatschappijleer	2	
wiskunde	11	
natuurkunde	4	} te zamen 11
scheikunde	2	
biologie	4	
muziek	1	} te zamen 6
tekenen	2	
handvaardigheid	1	
lichamelijke oefening	12	
studielessen	1	

In het vierde leerjaar wordt in ten minste tien eindexamenvakken onderwijs verzorgd. Daarbij wordt het vak wiskunde aangemerkt als één eindexamenvak.

2. In bijzondere gevallen kan Onze minister op verzoek van het bevoegd gezag goedkeuren dat het aantal lessen in het vak lichamelijke oefening dat in de lessentabel is aangegeven met 1 les wordt verlaagd.

3. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid, bedraagt het aantal lessen voor de vakken muziek, tekenen en handvaardigheid te zamen ten minste 12 voor de leerlingen die in een van deze vakken examen afleggen.

Artikel 26c

1. De leerlingen van een lyceum volgen gedurende de cursus ten minste onderwijs in de vakken, vermeld in de onderstaande tabel. In elk van deze vakken of in de groepen van vakken volgen zij in alle leerjaren te zamen wekelijks ten minste het aantal lessen dat in de tabel is aangegeven en ten minste het daarin genoemde aantal studielessen:

Vakken	Aantal lessen per vak of per groep van vakken	
Nederlandse taal en letterkunde	18	
Franse taal en letterkunde	9	} te zamen 31
Duitse taal en letterkunde	8	
Engelse taal en letterkunde	8	
geschiedenis en staatsinrichting	8	
aardrijkskunde	6	
maatschappijleer	2	
wiskunde	13	
natuurkunde	4	} te zamen 11
scheikunde	2	
biologie	4	
muziek	1	} te zamen 9
tekenen	2	
handvaardigheid	1	
lichamelijke oefening	12	
studielessen	1	

In het vierde leerjaar wordt in ten minste tien eindexamenvakken onderwijs verzorgd. Daarbij wordt het vak wiskunde aangemerkt als één eindexamenvak.

2. In bijzondere gevallen kan Onze minister op verzoek van het bevoegd gezag goedkeuren dat het aantal lessen in het vak lichamelijke oefening dat in de lessentabel is aangegeven met 1 les wordt verlaagd.

3. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid, bedraagt het aantal lessen voor de vakken muziek, tekenen en handvaardigheid te zamen ten minste 15 voor de leerlingen die in een van deze vakken examens afleggen.

Artikel 26d

De leerlingen van een lyceum volgen gedurende de cursus in alle vakken te zamen ten minste 168 en ten hoogste 186 wekelijkse lessen, met inbegrip van studielessen.

G

Artikel 27 komt te luiden:

Artikel 27

1. De leerlingen van een school voor h.a.v.o. volgen gedurende de cursus ten minste onderwijs in de vakken, vermeld in de onderstaande tabel. In elk van deze vakken of in de groepen van vakken volgen zij in alle leerjaren te zamen wekelijks ten minste het aantal lessen dat in de tabel is aangegeven en ten minste het daarin genoemde aantal studielessen:

Vakken	Aantal lessen per vak of per groep van vakken
Nederlandse taal en letterkunde	16
Franse taal en letterkunde	8
Duitse taal en letterkunde	6
Engelse taal en letterkunde	8
geschiedenis en staatsinrichting	7
aardrijkskunde	6
maatschappijleer	2
wiskunde	9
natuurkunde	4
scheikunde	2
biologie	4
muziek	3
tekenen	3
handvaardigheid	2
lichamelijke oefening	10
studielessen	1

2. In bijzondere gevallen kan Onze minister op verzoek van het bevoegd gezag goedkeuren dat het aantal lessen in het vak lichamelijke oefening dat in de lessentabel is aangegeven met 1 les wordt verlaagd.

H

Artikel 29 komt te luiden:

Artikel 29

1. De leerlingen van een afdeling voor h.a.v.o. volgen in de beide leerjaren te zamen wekelijks in elk examenvak ten minste 6 lessen en in lichamelijke oefening ten minste 3 lessen.

2. In bijzondere gevallen kan Onze minister op verzoek van het bevoegd gezag goedkeuren dat het aantal lessen in het vak lichamelijke oefening met 1 les wordt verlaagd.

Artikel 31 komt te luiden:

Artikel 31

De leerlingen van een school voor m.a.v.o. volgen gedurende de cursus ten minste onderwijs in de vakken, vermeld in de onderstaande tabel. In elk van deze vakken of in de groepen van vakken volgen zij in alle leerjaren te zamen wekelijks ten minste het aantal lessen dat in de tabel is aangegeven en ten minste het daarin genoemde aantal studielessen:

Vakken	Aantal lessen per vak of per groep van vakken
Nederlandse taal	14
Franse taal	3
Duitse taal	3
Engelse taal	3
geschiedenis en staatsinrichting	6
aardrijkskunde	6
maatschappijleer	2
wiskunde	7
natuurkunde	2
scheikunde	2
biologie	4
handelskennis	2
muziek	3
tekenen	2
handvaardigheid	1
lichamelijke oefening	10
studielessen	1

} te zamen 23
 } te zamen 9
 } 5

Indien de leerling lessen volgt in Spaanse taal, geldt het gezamenlijk aantal lessen van 23 voor de vakken Franse taal, Duitse taal, Engelse taal en Spaanse taal te zamen.

J

1. In de tabel van artikel 36 wordt in de kolom atheneum het teken x geplaatst bij economische wetenschappen en recht.

2. In de tabel van artikel 36 wordt na de kolom atheneum een kolom lyceum ingevoegd met het teken x geplaatst achter alle vakken met uitzondering van Friese taal, Latijnse taal en letterkunde, Latijnse taal en kinderverzorging.

K

In artikel 37, derde lid, komt de omschrijving van l', te luiden:

l': het aantal leerlingen in het hoogste leerjaar van een gymnasium, een atheneum, een lyceum, een school voor h.a.v.o. of een afdeling voor h.a.v.o., bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de Wet op het voortgezet onderwijs;

L

Artikel 38, tweede lid, komt te luiden:

2. Voor de berekening van het aantal klassen van een lyceum worden de leerjaren die gemeenschappelijk zijn voor de leerlingen die onderwijs volgen volgens de tabel van artikel 26b en die van artikel 26c, en het vijfde en zesde leerjaar aangemerkt als leerjaren van één school; de overige leerjaren worden onderscheidenlijk aangemerkt als leerjaren van een gymnasium en een atheneum.

M

In artikel 42, derde lid, komt de omschrijving van l' te luiden:
l': het aantal leerlingen in het hoogste leerjaar van een gymnasium, een atheneum, een lyceum, een school voor h.a.v.o. of een afdeling voor h.a.v.o., genoemd in artikel 37, derde lid, voor zover deze deel uitmaken van de scholengemeenschap.

ARTIKEL III

Het Besluit avondscholen v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-m.e.a.o. (Stb. 1979, 188)³ wordt gewijzigd als volgt:

A

In artikel 5 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. In het eerste lid wordt na «v.w.o.» ingevoegd:
of een school voor h.a.v.o.
2. Het tweede lid vervalt.
3. Het derde tot en met zevende lid worden vernummerd tot tweede tot en met zesde lid.
4. In het vierde lid wordt «het vierde lid onder b ten tweede en ten derde» vervangen door:
het derde lid onder b ten tweede en ten derde.
5. Het zesde lid komt te luiden:
6. In bijzondere gevallen kan de inspectie afwijking toestaan van het bepaalde in het eerste lid, onder a, het tweede lid en het derde lid, onder a.

B

Artikel 9 komt te luiden:

Artikel 9

1. Aan de gymnasia wordt onderwijs gegeven in de volgende eindexamenvakken:
 - a. Nederlandse taal en letterkunde,
 - b. ten minste een van de vakken Latijnse taal en letterkunde, Griekse taal en letterkunde,
 - c. ten minste een van de vakken: Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, en
 - d. ten minste vier andere vakken uit de vakken: Latijnse taal en letterkunde, Griekse taal en letterkunde, Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, Friese taal en letterkunde, geschiedenis en staatsinrichting, aardrijkskunde, wiskunde A, wiskunde B, natuurkunde, scheikunde, biologie, economische wetenschappen I en recht, economische wetenschappen II en recht, muziek, tekenen, handvaardigheid I (handenarbeid), handvaardigheid II (textiele werkvormen), filosofie, Spaanse taal en letterkunde, Russische taal en letterkunde, Turkse taal en letterkunde, Arabische taal en letterkunde, maatschappijleer.
2. Het onderwijs kan mede studielessen omvatten.

C

Artikel 10 komt te luiden:

Artikel 10

1. Aan de athenea wordt onderwijs gegeven in de volgende eindexamenvakken:
 - a. Nederlandse taal en letterkunde,
 - b. ten minste een van de vakken: Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, en

c. ten minste vijf andere vakken uit de vakken: Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, Friese taal en letterkunde, geschiedenis en staatsinrichting, aardrijkskunde, wiskunde A, wiskunde B, natuurkunde, scheikunde, biologie, economische wetenschappen I en recht, economische wetenschappen II en recht, muziek, tekenen, handvaardigheid I (handenarbeid), handvaardigheid II (textiele werkvormen), filosofie, Spaanse taal en letterkunde, Russische taal en letterkunde, Turkse taal en letterkunde, Arabische taal en letterkunde, maatschappijleer, en indien artikel 58, eerste lid, van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-l.b.o. toepassing heeft gevonden, Latijnse taal en letterkunde.

2. Het onderwijs kan mede studielessen omvatten.

D

Artikel 11 komt te luiden:

Artikel 11

1. Aan de lycea wordt onderwijs gegeven in de volgende eindexamen-vakken:

a. Nederlandse taal en letterkunde,

b. ten minste een van de vakken: Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, en

c. ten minste vijf andere vakken uit de vakken: Latijnse taal en letterkunde, Griekse taal en letterkunde, Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, Friese taal en letterkunde, geschiedenis en staatsinrichting, aardrijkskunde, wiskunde A, wiskunde B, natuurkunde, scheikunde, biologie, economische wetenschappen I en recht, economische wetenschappen II en recht, muziek, tekenen, handvaardigheid I (handenarbeid), handvaardigheid II (textiele werkvormen), filosofie, Spaanse taal en letterkunde, Russische taal en letterkunde, Turkse taal en letterkunde, Arabische taal en letterkunde, maatschappijleer.

2. Het onderwijs kan mede studielessen omvatten.

E

Artikel 12 komt te luiden:

Artikel 12

1. Aan de scholen voor h.a.v.o. wordt onderwijs gegeven in de volgende eindexamenvakken:

a. Nederlandse taal en letterkunde,

b. ten minste een van de vakken: Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, en

c. ten minste vier andere vakken uit de vakken: Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, Friese taal en letterkunde, geschiedenis en staatsinrichting, aardrijkskunde, wiskunde A, wiskunde B, natuurkunde, scheikunde, biologie, economie, handelswetenschappen en recht, muziek, tekenen, handvaardigheid I (handenarbeid), handvaardigheid II (textiele werkvormen), Spaanse taal en letterkunde, Russische taal en letterkunde, Turkse taal en letterkunde, Arabische taal en letterkunde, maatschappijleer.

2. Het onderwijs kan mede studielessen omvatten.

F

Artikel 13 komt te luiden:

Artikel 13

1. Aan de scholen voor m.a.v.o. wordt onderwijs gegeven in de volgende eindexamenvakken:

a. Nederlandse taal,

b. ten minste een van de vakken: Franse taal, Duitse taal, Engelse taal, Spaanse taal, en

c. ten minste vier andere vakken uit de vakken: Franse taal, Duitse taal, Engelse taal, Friese taal, geschiedenis en staatsinrichting, aardrijkskunde, wiskunde, natuurkunde, scheikunde, biologie, handelskennis, muziek, tekenen, handvaardigheid I (handenarbeid), handvaardigheid II (textiele werkvormen), Spaanse taal, Turkse taal, Arabische taal, maatschappijleer.

2. Het onderwijs kan mede studielessen omvatten.

G

In artikel 16 worden in de tabel de volgende wijzigingen aangebracht:

1. De zinsnede «andere door de Wet op het voortgezet onderwijs niet genoemde moderne talen» wordt gewijzigd in: andere niet genoemde moderne talen.

2. Het teken x achter het vak filosofie in de kolommen «gymnasium», «atheneum» en «lyceum» vervalt.

3. Het vak «maatschappijleer» en het achter dit vak geplaatste teken x vervalt.

H

In artikel 17 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. De aanduiding «1» voor het eerste lid vervalt.

2. Het tweede lid vervalt.

I

In artikel 18, tweede lid, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. De aanduiding «a» voor onderdeel a vervalt.

2. Onderdeel b vervalt.

ARTIKEL IV

Het Besluit staatsexamens v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o. 1978 (Stb. 623)⁴ wordt gewijzigd als volgt:

A

In artikel 3 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. In onderdeel a wordt na «economische wetenschappen II en recht» ingevoegd: filosofie; Spaanse taal en letterkunde; Russische taal en letterkunde; Turkse taal en letterkunde; Arabische taal en letterkunde; maatschappijleer.

2. In onderdeel b wordt:

a. «wiskunde» vervangen door: wiskunde A; wiskunde B; en

b. na «handelswetenschappen en recht» ingevoegd: Spaanse taal en letterkunde; Russische taal en letterkunde; Turkse taal en letterkunde; Arabische taal en letterkunde; maatschappijleer.

3. In onderdeel c wordt na «handelskennis» ingevoegd: ; Spaanse taal; Turkse taal; Arabische taal; maatschappijleer.

B

Artikel 5 komt te luiden:

Artikel 5

Het staatsexamen v.w.o. omvat voor een kandidaat, die in het kalenderjaar waarin hij dit examen aflegt nog niet de leeftijd van 21 jaren bereikt, zeven vakken, te weten:

a. Nederlandse taal en letterkunde,

b. één van de vakken Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, en

c. vijf nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 3, onderdeel a.

C

Artikel 6 komt te luiden:

Artikel 6

Het staatsexamen v.w.o. omvat voor een kandidaat, die in het kalenderjaar waarin hij dit examen aflegt de leeftijd van 21 jaren bereikt of heeft bereikt, zes vakken, te weten:

- a. Nederlandse taal en letterkunde,
- b. één van de vakken Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, Spaanse taal en letterkunde, Russische taal en letterkunde, en
- c. vier nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 3, onderdeel a.

D

Artikel 7 komt te luiden:

Artikel 7

Het staatsexamen h.a.v.o. omvat voor een kandidaat, die in het kalenderjaar waarin hij dit examen aflegt nog niet de leeftijd van 21 jaren bereikt, zes vakken, te weten:

- a. Nederlandse taal en letterkunde,
- b. één van de vakken Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, en
- c. vier nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 3, onderdeel b.

E

Na artikel 7 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 7a

Het staatsexamen h.a.v.o. omvat voor een kandidaat, die in het kalenderjaar waarin hij dit examen aflegt de leeftijd van 21 jaren bereikt of heeft bereikt, zes vakken, te weten:

- a. Nederlandse taal en letterkunde,
- b. één van de vakken Franse taal en letterkunde, Duitse taal en letterkunde, Engelse taal en letterkunde, Spaanse taal en letterkunde, Russische taal en letterkunde, en
- c. vier nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 3, onderdeel b.

F

Artikel 8 komt te luiden:

Artikel 8

Het staatsexamen m.a.v.o. omvat zes vakken, te weten:

- a. Nederlandse taal,
- b. één van de vakken Franse taal, Duitse taal, Engelse taal, Spaanse taal, en
- c. vier nog niet gekozen vakken uit de vakken genoemd in artikel 3, onderdeel c.

G

Artikel 30a, eerste lid, komt te luiden:

1. Ten aanzien van een kandidaat die in één examenjaar een of meer

deelstaatsexamens en een of meer deeleindexamens aflegt welke te zamen een geheel staatsexamen als bedoeld in de artikelen 5 tot en met 8 omvatten, wordt bij de bepaling van de uitslag artikel 29 toegepast.

H

In artikel 39 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Aan de voor een staatsexamen geslaagde kandidaat wordt een diploma afgegeven.

2. Het tweede lid komt te luiden:

2. Tevens wordt op zijn verzoek een diploma afgegeven aan:

a. de kandidaat die voor de vakken die een staatsexamen als bedoeld in de artikelen 5 tot en met 8 vormen, certificaten dan wel een of meer certificaten en bewijzen van vrijstelling overlegt;

b. de kandidaat die in één of meer vakken met gunstig gevolg deelstaatsexamen heeft afgelegd en voor andere vakken die te zamen met eerderbedoelde vakken een staatsexamen als bedoeld in de artikelen 5 tot en met 8 vormen, telkens een certificaat of een bewijs van vrijstelling overlegt.

3. Het derde lid komt te luiden:

3. Indien de kandidaat voor het diploma v.w.o. een certificaat, behaald aan een dagschool overlegt, wordt het diploma v.w.o. slechts uitgereikt, indien hij met gunstig gevolg deelstaatsexamen heeft afgelegd in een examenvak meer dan krachtens artikel 6 is voorgeschreven.

4. Het zesde lid komt te luiden:

6. Voor de toepassing van dit artikel worden met certificaten als bedoeld in artikel 38 gelijkgesteld certificaten als bedoeld in artikel 53 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-l.b.o.

5. Het zevende lid vervalt.

ARTIKEL V

De Wet van 10 maart 1982, houdende wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs, inzake de scholen voor voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (Stb. 1982, 196) treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin dit besluit wordt geplaatst met dien verstande dat de verplichtingen voortvloeiend uit deze wet pas van toepassing zijn met ingang van 1 augustus 1991.

ARTIKEL VI

1. Onverminderd het bepaalde in artikel VIII kunnen de dagscholen en afdelingen voor h.a.v.o. leerlingen, die in het schooljaar 1989-1990 onderwijs in het vak wiskunde hebben gevolgd en voor het schooljaar 1990-1991 zijn toegelaten tot het laatste leerjaar, in de schooljaren 1990-1991 en 1991-1992 in de gelegenheid stellen lessen in het vak wiskunde te volgen en in de schooljaren 1990-1991 en 1991-1992 eindexamen af te leggen in het vak wiskunde.

2. Onverminderd het bepaalde in artikel VIII kunnen de avondschole en dag-avondschole voor h.a.v.o. leerlingen in de schooljaren 1990-1991, 1991-1992 en 1992-1993 in de gelegenheid stellen lessen in het vak wiskunde te volgen en in de schooljaren 1990-1991, 1991-1992 en 1992-1993 eindexamen af te leggen in het vak wiskunde.

3. Onverminderd het bepaalde in artikel VIII kan in de jaren 1991, 1992 en 1993 staatsexamen h.a.v.o. worden afgelegd in het vak wiskunde.

ARTIKEL VII

Onverminderd het bepaalde in artikel VIII kunnen leerlingen van een avond-, onderscheidenlijk een dag-avondschool voor v.w.o. die in het kalenderjaar waarin zij hun eindexamen afleggen nog niet de leeftijd van 21 jaar bereiken en die vóór 1 augustus 1990 waren ingeschreven aan de school, in 6 vakken eindexamen afleggen, indien zij het eindexamen aan de avond-, onderscheidenlijk de dag-avondschool afleggen.

ARTIKEL VIII

1. Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin dit besluit wordt geplaatst.

2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid treden van artikel I, onderdeel C, het tweede lid, onderdeel b, en het derde en vierde lid, in werking met ingang van 1 augustus 1991.

3. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid treedt artikel III, onderdeel B, C, D, E, F, G, H en I in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip dat voor de verschillende artikelen of onderdelen verschillend kan worden gesteld.

4. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid wordt bij koninklijk besluit bepaald op welk tijdstip, dat voor de verschillende eindexamens verschillend kan worden gesteld, eindexamen aan avond- en dag-avondschoolen in de vakken filosofie, Spaanse taal en letterkunde, Spaanse taal, Russische taal en letterkunde, Turkse taal en letterkunde, Turkse taal, Arabische taal en letterkunde, Arabische taal en maatschappijleer kan worden afgelegd.

5. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid wordt bij koninklijk besluit bepaald op welk tijdstip, dat voor de verschillende eindexamens en staatsexamens verschillend kan worden gesteld, eindexamen aan dagscholen voor h.a.v.o. en v.w.o. en staatsexamen in de vakken Turkse taal en letterkunde en Arabische taal en letterkunde kan worden afgelegd.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat daarvan afschrift zal worden gezonden aan de Raad van State.

's-Gravenhage, 20 december 1990

Beatrix

De Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen,
J. Wallage

De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,
P. Bukman

Uitgegeven de *eenendertigste* januari 1991

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

NOTA VAN TOELICHTING

Algemeen

1. Inleiding

Dit besluit heeft tot doel de invoering van een aantal nieuwe examenvakken in het voortgezet onderwijs en de invoering van het ongedeelde v.w.o. te realiseren.

Deze beide maatregelen zijn die aspecten van de eerder voorgestelde zogenoemde vakkenpakketmaatregel waarover consensus bestaat en waarvan het mede daarom wenselijk is dat zij worden ingevoerd. De overige aspecten van de vakkenpakketmaatregel zijn door de eerste ondergetekende niet overgenomen.

2. Achtergrond

De ambtsvoorganger van de eerste ondergetekende heeft voorgesteld de vakkenpakketten van v.w.o., h.a.v.o. en m.a.v.o. te verbreden en te structureren in de volgende vorm:

- het vakkenpakket zou met één vak worden uitgebreid;
- wiskunde zou een verplicht eindexamenvak worden (v.w.o. en h.a.v.o.);
- twee moderne vreemde talen zouden verplicht worden.

Als doelen van deze voorgestelde maatregel werden genoemd: de verbetering van de doorstroomkwalificatie, een verhoging van het onderwijspeil, een meer evenwichtige algemene vorming, een verandering in het patroon van studiekeuze meer in overeenstemming met de maatschappelijke behoeften en minder verschillen in pakketkeuze tussen jongens en meisjes. De voorstellen hielden verder de invoering van een aantal nieuwe examenvakken en van het ongedeelde v.w.o. in.

Over de maatregel werden adviezen ontvangen van de zgn. artikel 3-organisaties en van de Onderwijsraad (advies van 17 maart 1988, kenmerk OR 2A/1177S), en er werd overleg over gepleegd met de Vaste Commissie voor Onderwijs en Wetenschappen uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Dit laatste naar aanleiding van een brief van de ambtsvoorganger van de eerste ondergetekende van 15 juli 1988 (Kamerstukken II, 20 639, nr. 1).

Hoewel een aantal algemene beleidsuitgangspunten van de maatregel bleek te worden gesteund – met name de noodzaak om te komen tot een versterking van de onderwijskundige inrichting van de bovenbouw van v.w.o., h.a.v.o. en m.a.v.o. – bleken anderzijds grote bezwaren tegen de voorstellen te bestaan.

Zeer kort kunnen de in de advisering en het overleg naar voren gebrachte bezwaren worden samengevat als:

- het ontbreken van een brede beleidscontext;
- bezwaren tegen de verplichtstelling van wiskunde;
- het ontbreken van extra middelen (leraarslessen) die het de scholen mogelijk zouden maken daadwerkelijk een pakket met één extra vak aan te bieden.

Het laatstgenoemde bezwaar werd ook naar voren gebracht in het overleg dat over de maatregel werd gevoerd met het Overleg Orgaan Voortgezet Onderwijs (OOVO). Naar aanleiding daarvan werd een gemengde werkgroep (leden uit veld en van het ministerie) samengesteld om dit probleem te onderzoeken. De werkgroep bood haar rapport aan op 29 september 1989. Zij concludeerde o.a. dat invoering van een extra vak, onder een aantal vooronderstellingen (met name dat het aantal lessen per vak gelijk zou blijven) een uitbreiding van het aantal lessen zou vergen van gemiddeld ruim 4%. Hiermee zou een bedrag van f 100

miljoen zijn gemoeid. De werkgroep was van mening dat de onverkorte invoering van de vakkenpakketmaatregel op basis van budgettaire neutraliteit op korte termijn niet realistisch zou zijn. De ambtsvoorganger van de eerste ondergetekende deelde daarop aan de Tweede Kamer mee dat zij, gezien de toen demissionaire status van het kabinet, geen beslissing meer wilde nemen over invoering van de maatregel (brief van 3 oktober 1989, Kamerstukken II, 20 671, nr. 8).

De eerste ondergetekende heeft aan de Tweede Kamer meegedeeld dat hij zich grondig wil beraden op inhoud en vormgeving van de tweede fase voortgezet onderwijs en de wijze van werken daarbinnen (brief van 15 januari 1990). Verder constaterende dat er grote bezwaren bestaan tegen de eerder voorgestelde vakkenpakketmaatregel in het veld, en lattend op de verschillende adviezen, heeft de eerste ondergetekende besloten de voorstellen van zijn ambtsvoorganger niet over te nemen. Zijdelings met de voorstellen tot uitbreiding en structurering van het vakkenpakket verbonden zijn echter twee aspecten (de invoering van het ongedeeld v.w.o. en die van een aantal nieuwe examenvakken), waarvan het gewenst is die op te nemen in de examen- en inrichtingsbesluiten. Het besluit strekt hiertoe.

3. Invoering van het ongedeeld v.w.o.

Bij Wet van 10 maart 1982 (Stb. 196) kreeg het ongedeeld v.w.o. een reguliere wettelijke status, zij het echter dat de invoering van de wet, volgens artikel II daarvan, zou moeten plaatshebben bij koninklijk besluit. De bedoeling van deze bepaling was ruimte te bieden voor de benodigde aanpassing van de inrichtings- en examenbesluiten. Deze aanpassing vindt in dit besluit plaats.

Tegelijkertijd vindt de invoering van de «wet ongedeeld v.w.o.» nu plaats. Daardoor verwerft het ongedeeld v.w.o., zoals dat al sinds lang op verreweg het grootste deel van de scholen functioneert, een reguliere wettelijke status. In het verleden moest voor de keuze van ongedeeld v.w.o. steeds een afzonderlijke ministeriële toestemming worden verleend op basis van de artikelen 25, 26 en 29, zevende lid, van de Wet op het voortgezet onderwijs. Richtlijnen voor deze toestemming zijn bij diverse circulaire's gegeven, te weten AVO-73-17 (van 2 maart 1973), AVO 73-35 (van 1 mei 1973), AVO 74-08 (van 29 januari 1974) en AVO 76-40 (van 5 augustus 1976). Deze circulaire's zijn met de inwerking-treding van de «wet ongedeeld v.w.o.» komen te vervallen. Voor scholen die het v.w.o. al ongedeeld hadden ingericht – verreweg het grootste deel van de scholen – verandert er door de inwerking-treding van deze wet weinig. Het effect van de invoering is, dat het onderscheid tussen de afdelingen A en B vervalst. Verder vervalst – bij lycea – het onderscheid tussen atheneum en gymnasium. Het diploma is in alle gevallen – zoals ook voor de inwerking-treding van dit besluit – het diploma v.w.o. De modellen van de diploma's worden overeenkomstig artikel 29, vierde lid, van de WVO, door de minister vastgesteld. De lessentabellen van het Besluit dagscholen v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o. zijn in verband met de invoering van het ongedeeld v.w.o. aangepast, zodat nu afzonderlijke tabellen voor lycea daarin zijn opgenomen.

Bij het vaststellen van de nieuwe lessentabellen (voor lyceum, maar ook voor gymnasium en atheneum) is aangesloten bij de situatie vóór de inwerking-treding van dit besluit. Toen bestonden scholen voor ongedeeld v.w.o. en voor gedeeld v.w.o. naast elkaar. Voor elk vak is steeds gekozen voor het laagste aantal voorgeschreven lessen dat vóór de inwerking-treding van dit besluit in de relevante tabellen voorkwam. Bijvoorbeeld: vóór de inwerking-treding van dit besluit waren voor gymnasium A 11, en voor gymnasium B 13 lessen wiskunde verplicht.

Voor de nieuwe tabel is dus gekozen voor 11 uren. Door dit systeem wordt de ruimte voor scholen vergroot en behoeven door invoering van het ongedeeld v.w.o. op een individuele school – van welke soort ook – geen personele verschuivingen op te treden.

4. Invoering van nieuwe examenvakken

Het gaat hier om de vakken Spaans, Russisch, filosofie, maatschappijleer, Turks en Arabisch en – voor het h.a.v.o. – de vakken wiskunde A en B. Deze vakken zijn in meer of minder experimentele situaties ontwikkeld. Scholen kregen – op individuele grondslag – toestemming om aan deze ontwikkeling deel te nemen. Voor de vakken filosofie, Spaans en Russisch zijn experimenten afgerond, terwijl de ontwikkeling van het vak maatschappijleer als examenvak het ook voor dit vak mogelijk heeft gemaakt de reguliere examenstatus te verlenen in het schooljaar 1990/1991. Voor de vakken Turks en Arabisch is een examenprogramma m.a.v.o./l.b.o. beschikbaar. Invoering als regulier examenvak voor het dag-m.a.v.o. in het schooljaar 1990/1991 heeft het mogelijk gemaakt dat scholen die bij invoering van het onderwijs in eigen taal per 1 augustus 1986 zijn gestart met dit onderwijs, ook examen in het vak kunnen afnemen. In het verlengde hiervan ligt het in de rede dat het mogelijk is gemaakt dat Turks en Arabisch regulier examenvak ook in het v.w.o. en h.a.v.o. worden. Het besluit voorziet daarin, zij het dat de datum van invoering nader wordt bepaald. Deze zal mede afhankelijk zijn van de beschikbaarheid van een examenprogramma voor deze vakken voor v.w.o. en h.a.v.o. Ten aanzien van het avond- en dag-avondonderwijs bestaat wat betreft de datum van invoering nog een specifieke situatie. Het invoeren van de nieuwe examenvakken zou op grond van het bekostigingssysteem van het Besluit avondschole v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-m.e.a.o. in principe kunnen leiden tot financiële consequenties. Hoewel deze niet zeker zijn, is ervoor gekozen de datum van invoering voor het avond- en dag-avondonderwijs nader te bepalen bij koninklijk besluit. Dit maakt het mogelijk deze datum te koppelen aan de invoering van de v.a.v.o. Na die invoering zal voor het avond- en dag-avondonderwijs een stelsel van budgetfinanciering gaan gelden; de financiering is dan niet meer gekoppeld aan het aantal aan te bieden examenvakken. Deze overwegingen gelden overigens niet voor de vakken wiskunde A en B in het h.a.v.o. De invoering hiervan wordt dus niet gekoppeld aan die van het v.a.v.o.

Tenslotte: voor alle «nieuwe» vakken geldt dat de school niet verplicht is ze als examenvak aan te bieden: de school is hierin geheel vrij en kan zich door de keuze van één of meer van deze vakken (of voor kunstzinnige vakken als examenvak: daarvoor geldt hetzelfde) in een bepaalde richting profileren. In dit verband wordt nog gewezen op de mogelijkheid die artikel 8, eerste lid, van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-l.b.o. (zoals dit per 1 augustus 1990 in werking is getreden) biedt, namelijk dat een examenkandidaat als onderdeel van het eindexamen of deeleindexamen een vak kan kiezen aan een andere school.

5. Adviezen van Onderwijsraad en artikel 3-organisaties

Op de hoofdlijnen van de adviezen is reeds ingegaan in onderdeel 2. De adviezen zijn mede aanleiding geweest om de zogeheten vakkenpakketmaatregel niet in te voeren, maar de herziening van de vakkenpakketregelingen te beperken tot de invoering van een aantal nieuwe examenvakken en van het ongedeeld v.w.o.

6. Deregulering

Uit de toelichting onder 3 en 4 blijkt dat het besluit leidt tot het beëindigen van een aantal individuele (goedkeurings-)procedures en, door het vervallen van een aantal circulaires en het eenduidig vastleggen van alle van toepassing zijnde regelingen in één besluit, tot vereenvoudiging en harmonisering van regelgeving. Voor de uitvoering en financiering van dit besluit worden geen nieuwe organen en bestuursinstrumenten in het leven geroepen. Uit dit besluit vloeien geen extra lasten voort. Er is geen sprake van (extra) gevolgen voor het justitieel apparaat. Voor het overige is dit besluit getoetst aan de aanwijzingen inzake de toetsing van ontwerpen van wet en van algemene maatregelen van bestuur en het blijkt uit dien hoofde geen bezwaar te ontmoeten.

Artikelen

Artikel I, onderdeel C

In dit artikel wordt o.a. geregeld, dat – behalve Nederlands – een vakkenpakket dat bestaat uit het voorgeschreven aantal vakken nooit meer dan drie moderne talen kan omvatten. Deze bepaling is nodig, omdat de invoering van de «nieuwe» talen (Spaans, Russisch, Arabisch en Turks) anders zou kunnen leiden tot zéér eenzijdige «talenpakketten».

Op grond van het vijfde lid van artikel 8 van het eindexamenbesluit is uitgangspunt dat een kandidaat geen eindexamenpakket kan kiezen dat geheel uit talen bestaat. Doordat in het zesde lid slechts het eerste tot en met vierde lid van overeenkomstige toepassing wordt verklaard en niet het vijfde lid, kan een kandidaat die de eindexamen aflegt wel in bijv. acht talen examens doen. Dit leidt echter niet tot een diploma.

Verder wordt door het eerste lid onder b het mogelijk gemaakt om twee kunstvakken naast elkaar te kiezen, en wel muziek en één van de beeldende vakken. Voor het eerdere verbod dienaangaande zijn geen goede redenen aan te voeren. De eerste ondergetekende meent, dat een pakket met twee kunstvakken zinvol kan zijn. De combinatie van twee beeldende vakken blijft in het a.v.o./v.w.o. echter uitgesloten, mede in verband met de programmatische koppeling tussen deze vakken.

Artikel I, onderdeel D

In dit artikel wordt de invoering van de nieuwe eindexamenvakken geregeld. Door vermelding van de vakken filosofie, Spaans, Russisch, Turks, Arabisch en maatschappijleer krijgen deze vakken de status van regulier eindexamenvak. De scholen bepalen zelf of ze deze vakken als eindexamenvak aanbieden.

Artikel I, onderdeel E

Dit artikel regelt het aantal vakken dat een eindexamen omvat en de structuur van het vakkenpakket. Door het in werking treden van de wet betreffende het ongedeelde v.w.o. is het eerdere onderscheid tussen A- en B-afdelingen vervallen. Binnen het lyceum is er geen onderscheid meer tussen atheneum en gymnasium. Dit maakt afzonderlijke regeling van de vakkenpakketkeuze voor het lyceum nodig. In verband met de wenselijke gelijkwaardigheid zijn de vakkenpakketvoorschriften voor dagonderwijs enerzijds en avond- en dag-avondonderwijs anderzijds in principe aan elkaar gelijk (afgezien van de regeling waardoor de kandidaat van 21 jaar of ouder in het avond- en dag-avond v.w.o. één vak minder behoeft te kiezen). Er is in één opzicht een inhoudelijk verschil tussen dagonderwijs en avond- en dag-avond onderwijs: in het dagonderwijs is het voor v.w.o. en h.a.v.o. verplicht om één der vakken Engels, Frans of Duits te kiezen, terwijl in het avond- en dag-avond onderwijs het ook mogelijk is in plaats daarvan Spaans of Russisch te

kiezen. Gezien de functie en doelgroep van het avond- en dag-avond onderwijs lijkt een dergelijke vrijheid voor de kandidaat passend. Wat betreft het m.a.v.o. bestaat er wat dit betreft geen verschil: zowel in dagonderwijs als in avond- en dag-avond onderwijs bestaat de mogelijkheid om Spaans te kiezen om aan de eis dat ten minste één moderne vreemde taal deel uitmaakt van het examen te voldoen. Dit sluit aan bij de eerdere (experimentele) situatie (circulaire VO/AV-84-15 van 28 mei 1984).

Bij het v.w.o. en h.a.v.o. is telkens voor dagonderwijs, avond- en dag-avondonderwijs beneden de 21 jaar en avond- en dag-avondonderwijs boven de 21 jaar, apart vermeld hoe een eindexamenpakket er voor een kandidaat dient uit te zien.

Voor m.a.v.o. (artikel 22) is dat niet nodig omdat er geen verschillen zijn tussen dagonderwijs en avondonderwijs.

Artikel II

In dit artikel zijn de zogenaamde «overall-tabellen» opgenomen voor v.w.o., h.a.v.o. en m.a.v.o. Er wordt op gewezen dat in deze tabellen ook de voorschriften uit de tabel voor het eerste leerjaar zijn opgenomen, zodat deze tabellen inderdaad een overzicht geven van het minimum aantal lessen dat voor de verschillende vakken gedurende de hele cursus gegeven moet worden.

Artikel II, onderdeel A, C en E

Door het in werking treden van de wet betreffende het ongedeeld v.w.o. vervalt het onderscheid tussen A- en B-afdelingen binnen het v.w.o. Daarmee vervallen de artikelen 19, 21, 23 en 25 in het Besluit dagscholen v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.

Artikel II, onderdeel B, D, F, G, H en I

De noodzaak tot het vaststellen van nieuwe minimumlessentabellen is voortgevloeid uit het vervallen van het onderscheid binnen het lyceum tussen gymnasium en atheneum. Conform de wet betreffende het ongedeeld v.w.o. is het lyceum niet meer, zoals oorspronkelijk in de WVO omschreven, een school waarin gymnasium en atheneum zijn gecombineerd, maar een zelfstandige vorm van v.w.o. als zodanig, naast gymnasium en atheneum.

Er zijn dus nu drie soorten tabellen: voor gymnasium, voor atheneum en voor lyceum. Voor het lyceum bestaat de keus tussen het volgen van één van twee voorgeschreven tabellen: een met en een zonder klassieke talen. Zie verder ook het algemene deel van de nota van toelichting, onderdeel 3. Tenslotte wordt voor het v.w.o. ook het aantal eindexamen-vakken voorgeschreven dat ten minste moet worden gegeven in het vierde leerjaar, overeenkomstig de bepalingen van de wet betreffende het ongedeeld v.w.o. Dit aantal is gesteld op tien, overeenkomstig de voorschriften zoals die voor de inwerkingtreding van dit besluit waren voor het ongedeeld v.w.o.

Artikel II, onderdeel I

In de minimumtabel voor het m.a.v.o. is het vak Duitse taal opgenomen overeenkomstig de algemene systematiek.

Artikel III, onderdeel A

Deze bepaling impliceert dat behalve voor het v.w.o. ook voor h.a.v.o. een minimumleeftijd voor toelating wordt vastgesteld. Voor v.w.o. en h.a.v.o. geldt een gelijke minimumleeftijd. Voor m.a.v.o. blijft het

uitgangspunt dat deelname mogelijk is nadat de leerplicht beëindigd is, mede om het avond- en dag-avond-m.a.v.o. open te stellen voor leerlingen die vrijstelling van de leerplicht volgens artikel 5 van de Leerplichtwet 1969 genieten.

Artikel III, onderdeel B, C, D, E en F

Deze bepalingen strekken ertoe dat het onderwijsaanbod van de avond- en dag-avondscholen altijd ten minste kan voldoen aan de pakketverplichtingen in het examenbesluit.

Artikel IV, onderdeel A

In dit onderdeel wordt voor het h.a.v.o. wiskunde A en wiskunde B als examenvak ingevoerd.

Daarnaast krijgen de vakken filosofie, Spaans, Russisch, Turks, Arabisch en maatschappijleer door de vermelding in artikel 3 van het staatsexamenbesluit de status van regulier examenvak.

Artikel IV, onderdeel H

De bepaling maakt het mogelijk dat de staatsexamencommissie een diploma afgeeft door inwisseling van certificaten en bewijzen van vrijstelling, ook indien niet tegenover de staatsexamencommissie in één of meer vakken examen is afgelegd. De bevoegdheid om een diploma af te geven zonder dat is deelgenomen aan het bijbehorende examen is om doelmatigheidsredenen alleen toegekend aan de staatsexamencommissie: op deze wijze worden onderwijsinstellingen niet belast met het afgeven van diploma's zonder dat van enig onderwijs sprake is.

Artikel V

De wet betreffende het ongedeelde v.w.o. zal door deze algemene maatregel van bestuur in werking treden.

De inwerkingtreding van de wet van 10 maart 1982 heeft geen consequenties voor het dag-avondonderwijs en voor de staatsexamens.

Deze wet ongedeelde v.w.o. is inmiddels gewijzigd bij wet van 18 juni 1987 (Stb. 341).

Artikel VI

In dit artikel is voorzien in een overgangsbepaling voor de vakken wiskunde A en wiskunde B, in het h.a.v.o.

Artikel VII

In dit artikel is voorzien in een overgangsbepaling voor leerlingen aan avond- en dag-avondscholen voor v.w.o. die in het kalenderjaar waarin zij hun eindexamen afleggen nog niet de leeftijd van 21 jaar bereiken. Zij kunnen volstaan met zes in plaats van zeven eindexamenvakken als ze die zes vakken allemaal op de avond- of dag-avondschool afleggen.

De Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen,
J. Wallage

De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,
P. Bukman